«Στολίσου, όπως οι αρχαίοι…» -Εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Βέντζα Μαριάμω, mariamoventza@gmail.com

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΑΤΥΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΗ-ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τυπική εκπαίδευση

- Συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών-σχολική ύλη
- Υποχρεωτικές σπουδές
- Αξιολόγηση

Μη-τυπική εκπαίδευση

- Εκπαιδευτικά προγράμματα μουσείων & πολιτιστικών οργανισμών

Άτυπη εκπαίδευση

- Οικογένεια
- Κοινωνικός περίγυρος
- Τέχνες (μουσική, θέατρο, κινηματογράφος, λογοτεχνία, ποίηση, κ.ά.)
- ΜΜΕ & Social Media
- Πολιτιστικοί οργανισμοί (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, πινακοθήκες, βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα, κ.ά.)

Στόχοι της εκπαίδευσης

1) *Γνωστικοί στόχοι:*
συνδέονται με την πνευματική διαδικασία και καλλιεργούνται στο σχολείο, όπου εφοδιάζει το παιδί με γνώσεις.

2)Συγκινησιακοί στόχοι:
χαρακτηρίζονται από υποκειμενικές διαδικασίες και σχετίζονται με χαρακτηριστικά της προσωπικότητας.

Το άτομο μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα ενός μουσείου αποκτά αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και αυτοπραγμάτωση.

Τα **<u>είδη νοημοσύνης</u>** του (***H.Gardner)***:

- λεκτική
- λογική-μαθηματική
- χωροαντιληπτική
- μουσική
- σωματική-κινησιοαισθητική
- διαπροσωπική-επικοινωνιακή
- ενδοπροσωπική
- φυσιογνωστική

Η *εκπαιδευτική πολιτική του μουσείου* προσδιορίζεται από τις εξής **εκπαιδευτικές ρυθμίσεις:**

- **Την άμεση επικοινωνία**→ εκπαιδευτικές δραστηριότητες, προγράμματα, εργαστήρια, εκδηλώσεις, ξεναγήσεις, δράσεις, σεμινάρια, διαλέξεις, πολιτιστικές εκδρομές, κ.ά.

- **Την έμμεση επικοινωνία** → εκπαιδευτικό υλικό και εκθέσεις, εποπτικό και ενημερωτικό υλικό, αντίγραφα εκθεμάτων, διαδραστικά εκθέματα, μουσειοσκευές, εφαρμογές πολυμέσων, κ.ά.

Οι **μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες** και ρυθμίσεις με βάση τις συνθήκες επίσκεψης διακρίνονται:

1)Υποστήριξη σχολικών τάξεων ή άλλων ομάδων με επιστημονικά κίνητρα

2)Στις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου

Οι δραστηριότητες της μουσειοπαιδαγωγικής πραγματοποιούνται με τις εξής μεθόδους:

- **Μέθοδος της αφήγησης** → όπου ο επισκέπτης είναι παθητικός δέκτης των πληροφοριών που δέχεται από τον υπεύθυνο
- **Μέθοδος της κατευθυνόμενης συζήτησης, η μαιευτική →** είναι η αλληλεπιδραστική επικοινωνία του υπεύθυνου και των επισκεπτών, για να ανακαλύψουν τη γνώση
- **Μέθοδος της δραματοποίησης →** οι δραματοποιημένες ξεναγήσεις και τα παιχνίδια ρόλων
- **Η αποκαλυπτική μέθοδος, η εξερεύνηση →** η άμεση επαφή του επισκέπτη με τα εκθέματα και με τον εκθεσιακό χώρο
- **Η βιωματική μάθηση →** η συμμετοχή των αισθήσεων μέσα από χειρονακτικές και διανοητικές δραστηριότητες, ώστε να ενεργοποιηθεί η δημιουργική έκφραση (π.χ. παιχνίδι, εργασίες, κ.α.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΤΟΛΙΣΟΥ ΟΠΩΣ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ…

Το φυλλάδιο αυτό ανήκει στ…… …… ……, που επισκέφθηκε το «Αθανασάκειο» Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου και συμμετείχε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Στολίσου όπως οι Αρχαίοι…» στις …./…./2013.

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά 8-14 ετών

Μουσείο: «Αθανασάκειο» Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου

Η **συλλογή** που επέλεξα για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού εντύπου ***«Στολίσου όπως οι Αρχαίοι…»*** είναι τα **κοσμήματα** που βρίσκονται στις προθήκες του *Αθανασάκειου Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου*.
Τα κοσμήματα της συλλογής του μουσείου χρονολογούνται από τη **Νεολιθική Εποχή** έως και την **Ρωμαϊκή** και προέρχονται από ***διάφορους αρχαίους οικισμούς της Θεσσαλίας***.

<u>Ηλικιακή ομάδα</u>: οχτώ έως δεκατεσσάρων χρονών

Τα παιδιά σε αυτήν την ηλικία αρχίζουν και καταλαβαίνουν με πιο άμεσο τρόπο το τι συμβαίνει στο κόσμο γύρω τους.

Το πώς λειτουργούν και σκέφτονται οι άνθρωποι δίπλα τους, ποιες είναι οι συνήθειές τους, πώς συμπεριφέρονται, αλλά και το πώς ντύνονται.

Πολλά παιδιά θεωρούν ότι μόνο οι γυναίκες φοράνε κοσμήματα, αλλά στην πραγματικότητα φοράνε και **τα δύο φύλα και σήμερα, αλλά και στην αρχαιότητα**.

Αρχές σχεδιασμού

1)Επιλογή του θέματος που αφορά τη συλλογή των κοσμημάτων του Αθανασάκειου Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου.

2)Επιλογή του υλικού με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από διάφορα βιβλία και ιστοσελίδες που αφορούν τα κοσμήματα.

3)Οργάνωση του υλικού σε θεματικές ενότητες και εικονογράφηση με βάση το περιεχόμενο των ενοτήτων.

4)Η ύλη των ενοτήτων έχει τοποθετηθεί με χρονολογική σειρά.

5)Οι ιδέες εκφράζονται με όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο τρόπο και χρησιμοποιούνται παραδείγματα για τη χρήση των κοσμημάτων.

6)Τίθεται πλαίσιο διαπραγμάτευσης του θέματος ανάλογα με το υλικό που παρουσιάζεται π.χ. κείμενο, λεξιλόγιο, χρονολόγιο, ασκήσεις.

Στόχοι εκπαιδευτικού εντύπου

Οι **στόχοι** των εκπαιδευτικών προγραμμάτων διακρίνονται στους **γνωστικούς** και στους **κοινωνικοσυναισθηματικούς**.

Σύμφωνα με τον **Bloom** οι γνωστικοί στόχοι χωρίζονται σε υποκατηγορίες.
1)*Γνώση* *(*η οποία χωρίζεται σε υποκατηγορίες όπως η ορολογία)
Στο έντυπο για παράδειγμα είναι το λεξικό, η γνώση κατηγοριών και κριτηρίων, όπως οι τρόποι παραγωγής κοσμημάτων και ο τρόπος χρήσης των κοσμημάτων, κ.α.
2)*Κατανόηση* και **3) η *εφαρμογή***, όπως οι ερωτήσεις του τύπου «Ας απαντήσουμε», ώστε να κατανοήσει το παιδί καλύτερα αυτά που διάβασε στις προηγούμενες σελίδες.
4)*Ανάλυση*, που μέσα στο έντυπο διατυπώνεται ως η ανάλυση των όρων τεχνικής των κοσμημάτων και μέσα από τις ερωτήσεις που βρίσκονται στην ενότητα «Κοσμήματα και θρησκεία» και «Όταν τα κοσμήματα γίνονται μαγικά αντικείμενα…»
5)*Σύνθεση*, στο έντυπο είναι οι ενότητες «Ας παίξουμε» με τη σχεδίαση της μορφής, την αντιστοίχιση, το παιχνίδι με τις κάρτες μνήμης και την κατασκευή του κοσμήματος.
6)*Αξιολόγηση*, ώστε το παιδί να αξιολογήσει την ύλη του μουσείου και να διασυνδέει τις πληροφορίες δια-μουσειακά.

1)*Γνώση*

Κοσμήματα: τα στολίδια των αρχαίων

Οι αρχαίοι Έλληνες φορούσαν κοσμήματα συνήθως σε δημόσιες εμφανίσεις, σε θρησκευτικές τελετές ή σε ειδικές περιπτώσεις, και όχι καθημερινά. Κάποιες φορές δωρίζονταν στις γεννήσεις και στους γάμους.

Σε κάποιες περιπτώσεις το υλικό από το οποίο είχε κατασκευαστεί το κόσμημα υποδήλωνε τον πλούτο και την κοινωνική θέση του ανθρώπου που το φορούσε.

Οι αρχαίοι στερέωναν τα ρούχα τους με μεταλλικές καρφίτσες. Τα δάχτυλα του δεξιού χεριού τα στόλιζαν με δαχτυλίδια, τα αυτιά τους με τα ενώτια και το λαιμό τους με τα περίαπτα.

Ταφική χρήση κοσμημάτων

Τα κοσμήματα χρησιμοποιούνταν στη ζωή,
αλλά συνόδευαν τον ιδιοκτήτη τους και στο θάνατο.
Στους τάφους των νεκρών, οι συγγενείς και οι φίλοι τους τοποθετούσαν συνήθως
τα αγαπημένα τους αντικείμενα (*κτερίσματα*),
αποδίδοντάς τους, έτσι, τιμές.

Ανάμεσα στα προσωπικά αντικείμενα που έχουν βρεθεί μέσα στους τάφους υπήρχαν και εντυπωσιακά χρυσά στεφάνια με φύλλα κισσού, δάφνης και ελιάς. Τα στεφάνια αυτά μιμούνταν πιστά τα στεφάνια που προσφέρονταν στους νικητές των αθλητικών αγώνων και σύμφωνα με μια άποψη, ίσως θεωρούνταν ένα είδος επάθλου για το νεκρό που είχε ζήσει «σωστά».

Λεξικό κοσμημάτων

- **Διάδημα** : Ταινία που δένεται γύρω στο κεφάλι ανδρών ή γυναικών και συγκρατεί τα μαλλιά. Διάδημα ονομάζεται και το στέμμα των βασιλισσών ή άλλο κόσμημα του κεφαλιού που φοριέται από βασίλισσα ή αριστοκράτισσα.
- **Ενώτια**: Τα σκουλαρίκια.
- **Κοκκίδωση** : Η τεχνική σύμφωνα με την οποία κατασκευάζονται μικροί κόκκοι χρυσού και επικολλούνται πάνω σε μια λεία επιφάνεια για λόγους καθαρά διακοσμητικούς. Χρησιμοποιείται στην αργυροχρυσοχοΐα και θεωρείται από τις δυσκολότερες τεχνικές στη χρήση των μετάλλων.
- **Περίκλειστη σμάλτωση**: Η τεχνική η οποία χρησιμοποιεί λεπτά ελάσματα χρυσού, για να δημιουργήσει μικρά μοτίβα ή φολίδες τα οποία τελικά γεμίζονται με σμάλτο.
- **Περίαπτα:** Τα κοσμήματα που κρεμούσαν στο λαιμό τους.
- **Περόνες:** Καρφίτσα που συνδέει δύο τμήματα ενός ενδύματος μεταξύ τους.
- **Πόρπες:** Έχει τρεις ερμηνείες 1)την αγκράφα στη ζώνη για τη μέση, 2)την παραμάνα με την οποία συγκρατούσαν στους ώμους τον πέπλο και τον χιτώνα (τα ενδύματά τους) και 3) την καρφίτσα για τα μαλλιά.
- **Σμάλτο:** Υαλόμαζα με την οποία καλύπτεται η επιφάνεια πήλινων ή μεταλλικών αντικειμένων.
- **Σφηκωτήρες:** Μεταλλικά κοκαλάκια για τα μαλλιά (σαν τα σημερινά λαστιχάκια).
- **Ψέλια:** Τα βραχιόλια.

2)*Κατανόηση* και 3) η *εφαρμογή*

Ώρα για παιχνίδι

Ας απαντήσουμε!

- Έχετε επισκεφτεί άλλα μουσεία που να φιλοξενούν κοσμήματα στις προθήκες τους;……
  ……
  ……
  ……
- Ποιοι χρησιμοποιούσαν τα κοσμήματα, σε ποιες περιπτώσεις και για ποιο λόγο;
  ……
  ……
  ……
- Ποια πιστεύεις πως είναι η ερμηνεία της χρήσης του κοσμήματος;……
  ……
  ……
- -Πως χρησιμοποιούσαν τους σφηκωτήρες, τα ψέλια, τα περίαπτα, και τις περόνες;
  ……
  ……
  ……

4)*Ανάλυση*

Κοσμήματα και θρησκεία

Τα σχήματα των αρχαίων κοσμημάτων ή τα θέματα που αποτυπώνονταν πάνω τους, συχνά σχετίζονταν με την ιδιότητα αυτού που τα φορούσε.

Τα κοσμήματα ακόμη και αν δεν απεικόνιζαν θεότητες, συχνά τις επικαλούνταν έμμεσα, για να προσδώσουν στους θνητούς τα θετικά τους γνωρίσματα.

Έτσι, για παράδειγμα, οι γυναίκες συχνά φορούσαν κοσμήματα που έμοιαζαν με τον καρπό της ροδιάς, ιερού φυτού της Αφροδίτης και της Δήμητρας και συμβόλου της γονιμότητας.

Άλλοτε, βλέπουμε μια καρφίτσα για τα μαλλιά να τη στολίζουν δύο περιστέρια, πουλιά συνδεδεμένα με τη θεά Αφροδίτη. Το κόσμημα αυτό είχε την ιδιότητα να κάνει πιο αξιαγάπητη αυτήν που το φορούσε.

Η Κόρη Φρασίκλεια. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Όταν τα κοσμήματα γίνονται μαγικά αντικείμενα…

Σε κάποιες περιπτώσεις, πάλι, είχαν κοσμήματα με τα οποία πίστευαν πως είχαν «μαγικές» ιδιότητες κι έδιωχναν το «κακό μάτι» ,τα φυλαχτά τους.

Κοσμήματα για το λαιμό (*περίαπτα*) Νεολιθικής Εποχής. «Αθανασάκειο» Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, Αίθουσα 3.

Σήμερα φοράμε κοσμήματα για το μάτι; Αν ναι, τι είδους; Γιατί θεωρείς πως τα φοράμε;

……
……
……
……
……
……

5)*Σύνθεση*

Ώρα για παιχνίδι

Αντιστοίχισε τις λέξεις με τις εικόνες

Χαλκός

Πηλός

Κοχύλια

Ασήμι

Ημιπολύτιμες πέτρες

Χρυσός

Ελεφαντόδοντο

Κόκκαλο

Γυαλί

Ώρα για παιχνίδι

Ζωγράφισε τη μορφή όπως θέλεις εσύ…

Διάλεξε αν θα είναι άντρας ή γυναίκα. Ντύσε τη μορφή ανάλογα και τοποθέτησε πάνω σε αυτή τα ενώτια, το διάδημα ή το στεφάνι, τους σφηκωτήρες, τα περίαπτα, τις περόνες, τις πόρπες και τα ψέλια.

Ώρα για παιχνίδι

Ας παίξουμε!

- Με τις κάρτες το παιχνίδι μνήμης.

Ας κατασκευάσουμε!

- Φτιάξε το δικό σου κόσμημα με τα υλικά που θα βρεις στο τραπέζι… Το κόσμημα που θα φτιάξεις μετά μπορείς να το κρατήσεις και να το πάρεις μαζί σου.

Η μάθηση στο μουσείο γίνεται πιο ευχάριστη με ψυχαγωγικό τρόπο, αλλά και με τη σκέψη και τη συμμετοχή όλων των αισθήσεων για μικρούς και μεγάλους επισκέπτες!